

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktől's kiadó tulajdonosnál uri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok irant csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezések; Országgyűlési közlemény (212. orsz. ülés a' mélt. FÖRR sept. 3d. tárgy: több rendbeli válaszüzenet felolvasatása után a' sérelmek 's kívánatok 2. 's 3d. osztálya feletti vitakozás; ugyanaz napi ker. ülésben a' váltótörv. ker. javítása tárgyalatott; 212 orsz. ülésben a' RRnél sept. 3d. szönyegre kerültek az 1832G urbéri czikk felvilágosítására készített szakaszok; 213 frdi ülésben a' pótlólagos sérelmek 's kívánatokra tett rdi észrevételek felett folyt a' tanácskozás; 276. ker. ülés sept. 4d. a' mult ker. ülésben megszakadt váltótörv. tárgy került tanácskozás alá; színtez folytatattik a' 277d. ker. ülésben; folytatása a' sept. 2d. frdi ülésnek a' polg. qualificatio stb. tárgyában.)

Spanyolország (a' kormány Marokkó elleni követelése; alkotványkérdés vitatása.)

Franciaország (a' chalcedoni érsek panaszkodik a' kath. téritőkön elkövetett bántalmakért, az islii csata részletei; alapos remény békességre; egyiptusi heg 's fiatalok Parisban, polyt. iskola ujonnan rendeztetik.)

Anglia (a' királyné 's Albert hg. Skotiába szándékoznak, sürgöny Aberdeentől Guizothoz, zárdaszentesítés.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. ap. kir. felsége Krautmán József esztergomi kanonokot sz lélekről nevezett bathmonostori apát ezim-mel földiszítá; a' nagyvárad latin szertartású káptalan-beli két üres kanonokságra Junak István püspökmegyeyei iroda igazgatóját és Czambert Jánost a' papnevelő intézet igazgatóját méltóztatott kinevezni.

A' nmlgu m. k. udv. kamra az aradi kir. sóhivatalnál megáresült tisztviselőknek Komlósy Lipót zoovári kir. tisztartású irnokot alkalmazta.

Országgyűlési közlemény a' Hirnök szerint. (Folytatása a' september 2d. földi ülésnek.) A' 89. §ra nézve egy m. gróf és főispáni helyettes, kinek nézetei a' többség által elfogadtattak, így nyilatkozik: Ez előttünk levő §ban foglalt tárgy, statusoldalat tekintve, oly surlódásokon ment már keresztül, 's mindazon indok, mellyek e' dolognak statusoldalára nézve fölhozhatattak, bőven előterjesztve levén, fölöslegesnek tartom a' fölhoztakat ismételni, mellyeket a' t. RR. jelen üzenetben a' m. FRR. többsége nézetei kiforgatására 's megczáfolására felhoznak. A' t. RR. mindenkéltől egy kérdést intéztek a' m. tábla elibe, 's azt mondják, vajjon mi elvbeli különbség van a' m. FRR. első üzenete között, mellyben egy valódi birtok kimutatásának szükségét látják 's mi elvbeli különbség van a' m. FRRnek III. üzenete közt, mellyben ezen elvet kimondva, a' m. FRR. a' sommákat leszállítják, 's erre azt felelék a' t. RR., hogy nincsen elvbeli különbség. Véleményem szerint azt hiszem, hogy annyiban, mennyiben mind a' két üzenetben ki van mutatva egy valódi birtok-kimutatás szükségése 's ezen elv kimondása mellett a' III. üzenetben csupán egyezkedés tekintetéből a' summák leszállítatnak, mondom, ennyiben a' t. RR. elkezdet fogok, hogy nincs a' m. FRRnek két üzenete közt különbség; de azt hiszem, hogy ebből még nem következtethetni azt, mit a' t. RR. igen hibásan következtettek, hogy e' szerint tehát a' t. RR. és a' m. FRR. üzenete közt a' polgári qualificatióra nézve különbség nincsen. Lássuk mikép állnak a' dolgok? A' t. FRR. fölállítottak egy minimumot 's etől most sem állanak el; ezen minimum szerint még azon polgárok is, kik a' t. RR. értelmé szerint volnának qualificáltak, azon esetben, ha a' szám ki nem telik, ezen hiányt a' nem qualificált polgárokból is pótolnák, mi nem tesz egyebet mint azt, hogy a' t. RR. a' polg. képességet nem valódi birtokra, nem a' status jogának mindig elismert tanjára, hanem az emberiség jogára teszik. Azt hiszem, hogy a' dolog jelen stadiumában a' t. RR. és a' m. FRR. közt roppant különbség van a' qualificatióra nézve, 's ezt vagyok bátor a' tulsó oldalon ülő m. urak ítéletére bizni, kik a' t. RR. által fölállított qualificatiókat legnagyobb lelkesedéssel pártolják. Továbbá a' t. RR. azt mondják, hogy ne hivatkozzunk a' külföldre, hanem tekintsük inkább hazánk fönnálló körülményeit, mert azoktól függ leginkább az elv alkalmazása; 's azt mondják, nem volna e' hibás politika oly magos birtokqualificatiókat felállítani, mellyeknél fogva a' polgári jogok gyakorlatából nagy száma kizáratnék a' városi lakosoknak? ugy részéről csudálom, hogy a' t. RR., kik különben igen szeretnek a' külföldre hivatkozni, épen most, midőn a' m. FÖRR. a' külföld biztos példáit követni akarván, hivatkoznak a'

külföldre, azt nem szívesen veszik a' t. RR. 's azt mondják, hogy tekintsünk hazánk körülményeire. Az igaz, hogy a' megyékben a' választók jogai bizonyos meghatározott értékmennyiséghez kötve nincsenek, de más részről bizonyos az is, hogy azok a' megyében kénytelenek lakni, 's habár nem nagy, de mégis bizonyos birtokkal el vannak látva, 's mindenesetre ezen birtok hiányát pótolják a' kiváltságos érdekek, ugy az is, hogy a' megyékben a' kisebb nemesség inkább a' földműveléshez vonzódnván egyedül azzal bibelődik, 's hacsak fel nem izgattatik, patriarchalis viszonyait el nem hagyja, és szívesek átengedi a' politikai téren működést az értelmes résznek; de bezzeg ez nem így van a' városokban, a' városokban külön érdekű elemek fognak a' t. RR. qualificatioi szerint egy helyre összeszorítani, 's ki fogja most azon sympathiák és célzatok irányát biztosan kiszámítani? bizonyára senki, mert a' városokban oly külön érdekű 's elemű emberek vannak, miszerint ha azoktól nem kívántatik semmi valódi birtok kimutatása, hanem csak csekély birtok, ki fogja kiszámítani: vajjon azok a' statusra nézve nem lesznek-e veszélyesek. Én most azon kérdést intézem a' t. RRhez, mellyet ők intéztek hozzánk: vajjon nem volna e' politikai hiba a' városokban különböző érdekű elemeknek adni polgári joggyakorlást, kik birtokkal nem bírnak, 's nem volna e' az politikai hiba épen azért, mivel a' t. RR. philanthropicus 's így az emberiség szempontjából indulván ki, experimentumokat fölállítani, 's azoknak akarják kitenni a' hazát, melly experimentumok ha veszélyeseknek mutatkoznak, ki fogja az érdekek tetemes összeütözése nélkül a' rendet helyreállítani? ezt a' m. FÖRR. ítéletére bizom, 's vajjon nem volna e' politikus hiba, ha most, midőn a' megyékben annyi abnormalitást 's féktelenséget tapasztalunk, hol sajnálkozva látjuk a' bajokat, mikint azok fejünk fölibe nőttek, hogy azokon segíteni a' törv. hozásnak legsürgetősb kötelessége, mondom, midőn azt tapasztaljuk, ezen bajt minden következményivel a' városokba plántálni nem volna e' legnagyobb pol. hiba a' m. FRR. részről? Azt mondják tovább a' t. RR., hogy a' m. FRR. qualificatioi oly magasak: hogy kizáratnék az által egy tetemes részök a' városi lakosoknak; ezen vélekedésben szinte nem vagyok, ha tekintjük a' statistikai adatokat, Magyarországon 50 város van, ezen városokban összesen van 650 ezer lakos, ezek közül bizonyosan több fog fölruháztatni polgári jogokkal a' m. FRR. qualificatiója szerint, mint a' mennyi eddig volt a' kir. városokban az összes polgárok száma. Továbbá azt mondják a' t. RR., hogy statistikai adatok nincsenek, ezek hiányában pedig tanácskozni bajos a' qualificatiók iránt, mert ezen adatokat a' kormány nem közlőtte, és így most azok közlését kéri. Ha ezen állítás áll, akkor a' t. RR. önmagokkal jönnek ellenkezésbe, mert magok az illető osztályokra nézve bizonyos sommákat állítottak fel és bizonyos mennyiségű értékhez ragaszkodtak. Egyet értek én abban a' t. RR. el, hogy ő Fels. járuljunk az adatok közlése végett, de ez csak akkor állana logice, ha addig nem tanácskoztunk volna e' tárgyról, mig adatink nem lettek volna; de miután ezt nem tették a' t. RR., 's előre már a' sommákat meghatározták és az értéket kimutatták, mellyhez ragaszkodnak, ez annyit tesz, mint önmagokkal következtelenségben lenni; miután tehát a' t. RR. qualificatiói az emberiség jogairavannak alapítva, miután elegendő biztosítékot nem nyújtanak, miután a' t. RR. által előadott qualificationalis sommák mellett, mellyek valódi birtokra alapítva nincsenek, a' polgárok száma tetemesen szaporították, miután ezen kérdés kellő eldöntése által az országban 650 ezerre menő lakosai polgári függetlenségre 's az országgyűlésen tágas befolyásra tehetnek szert, miszerint mostani silylődő 's pangó állásukból egyszerre kivergődhetnek: ezek oly tekintetek, mellyeket figyelemre kell venni, és azért felszólítandóknak vélem a' t. RR. el, hogy a' m. FÖRR. ezen igazságos nézetit a' polg. qualificatióra nézve elfogadni szíveskedjenek. Az őrsereg nézve a' m. FRR. egy m. gróf kijelentésére előbbi véleményök mellett maradtak. Az egyenes vagy kettős választásokra nézve egy másik gr. így nyilatkozott: Azon pontra nézve, melly a' közvetett választásról szól, ugy vélem, hogy a' kettős vagy egyes választásra nézve a' FRR. és a' RR. közt főkülönbség mindig az volt, hogy a' RR. a' választók számát a' népességhez mérték; a' FRR.

pedig nem annyira a' népességre, mint a' képességre figyelmek. Ennélfogva tovább is azon vélemény mellett maradok, hogy a' minimum eszméjének, melly szerint a' RR. minden városban a' választók egy bizonyos legkisebb számát felállítják, mellyből akár képesek legyenek akár nem, akár birjanak illő kellékekkel akár nem, azon minimumnak ki kell kerülnie, alapja nincs. A' minimum nem más mint bizonyos önkény, mellyet a' t. hozás gyakorolna; mert nem figyelmezn azon kellékekre, mellyek kívántatnak valamely jogok gyakorlásra 's önkényesen kimondaná: ezen városra nézve ez, másakra amaz a' minimum. Ezért tehát bátor vagyok a' RR. okoskodására némi észrevételeket tenni. Előhozzák t. i. a' RR. a' kettős választási rendszer tulajdonságait és megkívántatóságait, 's okoskodásuk abban központosul, mikint a' kettős választásnál kettős qualificatiók kívántatnak, 's abban látják a' főbiztosítékot, hogy az első választás minél szélesebb bazison alapuljon, mert máskép azt hiszik, hogy a' kettős választás, ha az első választás szűkebb korlátok közé szorítottatik, gyermekjétté fajulna. Én ellenkező nézetben vagyok, 's kinyilatkoztattam akkor midőn harmadszor került ezen tárgy tanácskozás alá, hogy bizonyos nagyobb qualificatiók mellett az egyes választásnak nagyobb pártolója vagyok, mint a' kettős választásnak csekély qualificatiók mellett; mert ha széles bazison gyakoroltatik az első választás, az többnyire corruptibilis eszközök által fog gyakoroltatni 's olyanok által, kikkel könnyű lesz bizonyos egyedeknek visszaélni arra, hogyolly képviselői testület választassék, melly által ők fogják gyakorolni a' választási jogot, és így, ha nem is gyermeki játékká, legalább tetemes visszaélésekre fajulhat és aljasulhat ezen választás neme. Így tehát a' két választás mellett szintolly qualificatiók szükségesek, ha mindjárt nem azon mértékben is, mint az egyenes választásnál, hanem minden esetre a' qualificatiók kérdése a' kettős választásnál szintolly fontos mint az egyenes választásnál. A' RR. azt mondják: hogy a' tisztikar és az országgy. követek választása közt különbséget tettek azért, és a' követekre az egyenes választást azon okból kívánták, mert tudva van, milly befolyások gyakoroltattak a' követválasztásoknál, és ezáltal vélték azon befolyásnak gátot tenni. Ebben is eltértek a' RR. véleményétől, mert ha nem akarom is vitatni azt, vajjon történnek e' befolyások a' követválasztásoknál, kérdem: hát könnyebb e' befolyással lenni oly emberekre, kik vagyonosabbak és önállásuknál fogva függetlenek, mintsem azon számos választóra, kik igen csekély eszközök által corrupáltathatók 's bizonyos emberek eszközeivé válhatnak. Én tehát azt vélem, hogy épen a' követválasztásnál is főgarantiája lesz hazánknak abban, ha oly emberek fogják a' követválasztást gyakorolni, kik bizonyos értéket képviselnek, kik annál fogva az értelmesség bizonyos fokozatára jutottak. Én tehát nem vélem, hogy a' t. RR. e' részben megczáfolták volna a' m. FRR. nézetit, 's így látszik, hogy a' t. RR. magok is elismerik, hogy a' m. FRR. egyenes választásra való készségüket kinyilatkoztatták; mert a' qualificatióra nézve, melly az egyenes választáshoz kívántatik, előhozzák ismét azt, hogy bizonyos adatok hiányával azon qualificatiókat fel nem állíthatják, és hogy a' kormánytól várják azon adatokat, mellyekre lehessen alkalmazni azon qualificatiókat. De akkor, ha a' t. RR. ezt állítják, csudálkozom azon, hogy mégis oly igen ragaszkodnak azon qualificatiókhoz, mellyeket ők felállítottak: mert ha a' mi qualificatióknak alapja nincs, kérdem, mi alapja volt azon qualificatióknak, mellyeket a' RR. felállítottak, és ha adatoktól feltételezik e' részben véleményök előadását, nem kellett volna e' adatokért esedezni a' azokra alapítani a' qualificatiókat. Ennélfogva azon okoskodás, mellyel a' RR. ellonunk élnek, szintugy ellenök is alkalmazhatatik, 's e' szerint nem látom okát, hogy a' FRR. előbbi nézeteiktől miért állanak el. (Helyes.) A' hivatalnokok kirekesztése tárgyában ez vala egy m. báró's főispán véleménye: A' 146 pontra nézve fenálló különbség abban áll, miszerint a' t. RR. és RR. a' városi tisztviselőket a' képviselőségéből kizárni, a' m. FRR. pedig a' tisztviselőket képviselőkké választatónak akarják nyilvánítani, én ugyan azt hiszem, hogy ezen különbség nem azok sorába tartozik, mellyek az egyesülést a' végső határnál megsemmisíthetnék, miután azonban az, hogy a' választási jogot mindenütt sér-

tellenül fen kell tartani, hogy a' bizodalmat korlátozni morális zsarnokság, a' t. KK. és RR igen kedvező és oly doctrinája volt, melyre ő k tanították leginkább a' m. FRRt, azt hogy a' t. KK. és RR. ezen doctrinájoktól egészen eltérve, a' szabad választást a' tisztviselőkre nézve korlátozni kívánják, a' most említett doctrinával semmikép összeegyeztetni nem tudom, erre figyelmessé akarnám tétetni a' t. KK. és RR 's felszólítani: miszerint a' választhatási jog czélba vett megszorításátul elállani sziveskedjenek. A' t. RR. által a' tisztviselők függésétől vont és itt már is unalomig megvitattott okoskodásuk czáfolatába bővebben ereszködni nem akarok, 's röviden 's a' nélkül hogy erről az üzenetben említés tétessék, csak azt jegyzem meg, miszerint a' függetlenség egyedül morális basison alapulhatván, ezt kiki csak keblében hordhatja, és hogy ki a' függésre való dispositiót magában hordja, ha nem tisztviselő is, más nemű függésben fog maradni, mi ép oly káros következtetés lehet, mint a' hivatalbeli függés. A' főfelügyelőket illetőleg a' FRR. egy báró 's főisp. helyettes előadása szerint csak azon elvet kívánják fentartva látni, hogy egy kormánytól kinevezett egyed által a' városok a' végrehajtó hatalommal összekötötésben maradjanak. A' közoktatásra nézve előbbi végzésöknél maradtak a' m. FRR. hogy t. i. közoktatás csak általánosan említettessék meg. Végre a' háziadó maximumának országgy. leendő megállapítására nézve egy m. főispán után, ki az előbbi nézetek mellett megmaradást javasolá, így nyilatkozik: Énszinte azon szempontból, melyből előttem szölt K. megye t. főispánja ő m. indult ki, még egy észrevételt vagyok bátor a' m. FRR. elibe terjeszteni. A' RR. a' 324. §ban észrevételt tesznek arra, hogy a' RR. igen gondosan óják azon jogot, mellynél fogva a' háziadót a' törvényhozástól függetlenné tétetni kívánják. Ezen szó igen oda látszik mutatni, mintha a' FRR. a' t. hatóságok állását máskor nem éreznék, mint csak azon esetben, ezt mindazáltal mellőzni akarván, azt még sem hallgathatom el, hogy a' RR. azt állítják, mikép a' m. FRR. a' többi okra nem felelnek, hanem csak az országgyűlés számos teendőit hozzák fel; itt is csatlakoznak a' RR. mert a' FRR. az országgy. sok teendőit csak mellékesen és mint fő tekintetet hozták fel hogy a' hatalmak összezavarását legveszélyesnek tartják; egyébiránt kívánatos lett volna, hogy a' RR. erre szorították volna okoskodásaikat, nem pedig az országgy. sok teendőire. Azonkívül a' RR. más országok példájára hivatkoznak a' azt mondják, hogy az adó illy módoni kivétele más országokban is létezik. Azon nem akarok kétkedni, mindazáltal azt tartom, hogy a' RR. nem lesznek képesek oly országot előhozni, melyben ugyanazon időben két rendszer szerint vették ki az adó t. i. törvényhozás és törvényhatóságok utján; 's miután a' RR. említék azon időt, hol az adórendszer meg fog változtatni, azt tartom, hogy annak megváltoztatása is ha valaha történendik, inkább azon időre volna tartandó, miután az országgyűlésen fog történni. Továbbá a' RR. egy tényre hivatkoznak, 's azt mondják, hogy a' H. tanács oly kevés gondot fordít az adó kérdésre, hogy midőn a' válasz jő, az adó már be van szedve; ez oly állítás, mely bizonyítva nincs, 's mindaddig, míg be nem bizonyítottatik, válasza sem méltó. Egyébiránt megjegyzik a' RR. azt, hogy a' jársok és kunok elrendezésében utasításokkal vannak megkötve, a' jelen tárgyban pedig megkötő utasításuk nincs. Erre többet kellene mondani, de miután a' munkálat végén előjő, azon észrevételt, mellyel e' részben teendő volnék, azon időre halasztom; most pedig befejezem beszédemet azzal, hogy K. megye t. főispánja i n d i t v á n y á t p á r t o l o m. Az üzenet vég szakaszait illetve a' h i v a t a l n o k o k k i r o k e s z t e s é n é l f e l s z ó l a l t m. báró 's főispán így adá elő véleményét: Ezen általános végső cikkeyt, ha lehetne, legjobb volna ignorálni 's felelet nélkül hagyni, mert vélekedésem szerint azok, mik ezekben mondatnak, nem szerencsésen választott eszközei az egyesülésnek, pedig én most is azt hiszem, hogy ha erős és tiszta a' szándék a' két tábla közti egyesülésre, ez még most is megtörténhetik. Előadom előbb ezen végső cikkeykre nézve általános észrevételeimet, 's utóbb összefoglalva adandom elő azt, mit az üzenetben kívánnék iratni, 's jelesül arra nézve, mi a' t. RR. utasításaiából vont indokokat illeti, később fogok nyilatkozni. Előadják többi közt a' t. RR. azt is, hogy a' m. FRR. mint az utasítást készítő megyék fő befolyású tagjai a' t. KK. és RR. mint a' megyék küldöttjeivel egyforma állást azért sem követelhetnének, mert módjokban levén magukra az utasítások készítőjire befolyást gyakorolni, ha azokat meggyőződésük szerint nem módosíthatták, a' többség kívánatával, mellynek a' RR. magyarázóji, ellenkezniök nem lehet, a' mennyiben a' t. RR. bizodalom és szabad választás ülteti székeibe, a' m. FRR. pedig itt

csak születés, vagy h i v a t a l a d h e l y e t t; vélekedésem szerint a' m. FRR. nemcsak egyforma állást a' tek. RR. el nem követelhetnek, sőt vélekedésem szerint mind a' mondottakra, mind azon tekintetre nézve is, hogy a' bizodalom és szabad választás által választott követek testülete a' nemzet közkiáratának képviselője, a' tek. RR. nek még az elsőbbséget is örömet oda engedem 's erősen hiszem, hogy midőn a' nemzet képviselője által nyilatkozik, és a' m. FRR. meggyőződnek, hogy ezen nyilatkozat a' nemzet akaratának valódi emanatiója, a' földi tábla okosságához 's taktikájához tartozik engedni, a' nem engedés pedig csak a' tábla kárával történhetik. Elmondják a' t. RR. azt is, hogy ha csak oly tárgyak terjesztethetnek föl, mellyekre nézve a' két tábla meggyőződésben egyesül, alig lesz tárgy, melly a' felség elibe terjesztethetik, ez csipős kifejezés, és ha a' m. FRR. állásával megférne, ezt vissza is lehetne tolni, de a' két tábla köztill hangulatu értekezéseknek barátja nem levén, ezt elmellőzendőnek vélem, egyébiránt igaz, hogy a' két tábla nézetoi igen gyakran különböznek; igaz az is, hogy a' t. RR. meggyőződése ritkán találkozik a' m. FRR. kével, de azért fölterjesztések eddig is történtek, 's fognak úgy hiszem, történni ezentulis, 's jöhetnek még oly idők is, mellyekben (kivált ha a' 16 városi voks életbe lépend 's ezek a' megyei gondolkodásnak más irányt adandak) a' most felszólaló t. RR. meggyőződése egyesülni fog ezen tábla azon meggyőződésével, melly iránt most a' t. RR. nem nagy sympathiával látszanak viseltetni. Említik továbbá a' RR. hogy „a' m. FRR. nemegyezése e' szerint a' t. - hozás többi része i t megsemmisítne, mert a' jelenleg gyakorlatban levő rendszernél fogva, a' kormány csak fölterjesztés következtében nyilatkozhatik, annak érintése mellett, hogy a' t. RR. meg nem egyezése épen úgy megsemmisíti a' törvényhozás egyéb részeit, mint a' FRR. meg nem egyezése; a' kormány nyilatkozatára nézve ki kell jelentenem, hogy ámbár a' dolog rendszeres és normalis állapotában a' kormány csak felírás után adhat választ, de miután újabb időkben példái is vannak annak, hogy oly aggasztó állapotban, midőn a' két tábla valamely nagy fontosságú tárgyban az országgy. tanácskozások nagy kárával semmikép nem egyesülhetett, ő fels. országgy. fölterjesztés nélkül is nyilatkozott, és pedig a' legszerencsésebb eredményvel; azt hiszem, ha valamikor a' városok elrendezése kérdésénél, melly a' kedélyeket általjában 's a' városok vágyait különösen annyira felzaklatta, a' kormány be nem várván a' fölterjesztést, kinyilatkozathatná: hogy miután az egyezés meg nem készült és a' kormány nézeteinek tudása oly forrón ohajtatik, a' kormány a' tanácskozások elősegítésül e' részbeni nézeteit az országrendeivel közölhetné, 's a' tanácskozásoknak a' t. RR. által oly buzgón szorgalmazott új tért nyithatná. A' feljebb említett példákat igazolandó, az 1832. és 1839ki országgyűlésre hivatkozom, az 1ben miután a' két tábla az 5dik Ferdinand nevezet iránt sehogy sem tudott megegyezni, ő fels. minden felírás nélkül kijelenteni méltóztatott: hogy mint Magyarország királya, az 5dik Ferdinand nevezettel élni fog; ugyszinte 1839ben a' szólásszabadság iránti viták a' két tábla közt hosszúra terjedvén, a' kormány részéről ismét minden fölterjesztés nélkül érkezett az országgyűlésre egy kir. válasz, melly nemesak véget vete a' két tábla közti egyenetlenségnek, sőt a' felette nagy ingerültséget is annyira eloszlátá, hogy az országgyűlés tagjai a' kormány irányában 's magok közt is kiengesztelődve szives kézszerítések, 's ölekezések közt váltak el egymástól. Továbbá előadják a' t. RR., hogy miután úgy is nem az elvekre, csak az elvek alkalmazására nézve van különbség a' két tábla közt, a' m. FRR. részéről ez is könnyíthetné a' közelítést. A' m. FRR. ugyan azt hiszik, hogy a' különbség még az elvekre is fenáll, de ha a' t. RR. a' különbséget csak az elvek alkalmazásiban találják, ez csak a' részükörli közelítést segítheti elő. Figyelmeztetik a' t. RR. a' m. FRR. mindazon komoly következtésekre, mellyek a' városok elrendezése sikeretlenségéből származhatnak; megemlítik többi közt, hogy ezen kérdés egy életet követelő erőnek közéletbeni elhelyeztetése körül forog, emlékeztetik a' m. FRR. az országgyűlés közelgető befejezésére, azon vágyakra, mellyek a' hazában felbresztettek, mellyek oly könnyen le nem csilapíthatók, vagy mellyek lecsilapítása gyászos lehetne; megemlítik, hogy ezen kérdés nem parlamentariz vitakozás, hanem életvitát foglal magában. Ezen figyelmeztetés nagyszerű fontosságát elismerem, 's alkalmasint elismerik a' m. FRR. is, de ha ezeknek ösztönül kell szolgálni a' m. FRR. nézve, épen oly erővel bírhatnak a' t. RR. nézve is, közeledés tekintetéből. Végre felszólítják a' t. RR. a' m. FRR. kei, nem hogy meg-

győződésüket a' RR. meggyőződéséhez alkalmazzák, nem hogy a' KK. javaslata mellett, az érkezendő k. k. vála-z ellenében fegyvert emeljenek, még csak nem is arra, hogy a' kir. válasz megérkezése után nézeteik tovább vitatásával felhagyjanak; hanem egyedül arra: hogy meggyezvén a' jelen javaslat fölterjesztésében, az érkezendő kir. válasz által, a' tanácskozásnak új tért nyissanak, 's a' jelen kérdés szerencsés megoldására nézve, a' mármár haldokló reményeket fölelevenítsék. A' városok elrendezése tárgy á b a n tett nyilatkozatim bizonyosságot tesznek arról, hogy én igen sok különbözési pontra nézve közelítést javasoltam, 's most is egy vagy két elvbeli kérdést kivéve, a' többi mind olyan-nak tartom, mellyekben a' m. FRR. csakugyan engedhetnek, de más részről azt hiszem, hogy a' mélt. FRR. nevében csak az terjesztethetik fel, a' mit a' m. FRR. magukéva tettek, 's nincs oly tekintet 's hatalom e' világon, melly engem arra bírhatna, hogy a' m. FRR. nek azt javasoljam: miszerint oly tárgy terjesztessék fel a' m. FRR. nevében, mellyben a' m. FRR. meg nem egyeztek, mert ezen lépés a' m. földi táblára nemes csak neveltség és gyöngeség, de valóban gyávaság bélyegét is sütné; később volnék részemről minden különbözletől elállani, mintsem nevem alatt azt fölterjeszteni, a' mit magamévá tenni nem akartam; ha a' földi tábla illyesmire engedi magát bíratni, akkor a' gr. P. J. által tegnap indítványozott földi tábla eltörlésére szükség sem lesz, eltörlendi ez maga magát ön gyengesége és gyávasága által. Én legalább, míg tagja leszek ezen földi táblának, állása lealacsonyítására segédkezni nyujtani soha nem fogok, veszesen el a' földi tábla, ha a' közjó máskép föl nem állhat, csak ne ön gyávasága által. A' t. RR. nek adandó válaszüzenetben minden csipősséget és visszatörléseket elkerülve, méltóságteljes hangulatban 's a' legnagyobb praecisioval e' következtöket akarnám mondatni, 's jelesül arra nézve hogy a' t. RR. utasításai által köve levén, többé nem közelíthetnek, nem egyezkedhetnek, röviden csak azt érinteném: miszerint mind az eddigi országgyűlések, mind magok a' t. RR. is bizonyosságot adván annak, hogy utasítások nélkül is a' földi táblával egyezkedni 's közelíteni is lehet, a' m. FRR. nem kélik hogy ez az utasítások fentartása mellett is, ezen is meg fog történni. A' figyelmeztetésekre nézve előadott nézetimet kívánám közöletetni a' t. RR. el. Ugyszinte az elvek vagy ezek alkalmazására nézve, mint felebb említém, kijelentendő volna a' válaszüzenetben, hogy a' m. FRR. még elvbeli különbséget (mint például a' főfelügyelésre 's képességi kellékekre nézve is) látnak, de ha a' t. RR. akkép vélekednek, miszerint már most csak elvalkalmazásról forog fen a' különbözés, és csak a' t. RR. részükörli közelítést fogja elősegíthetni, mit a' m. FRR. annál nagyobb örömmel fogadnak, minél inkább szívükön viselvé a' tárgy szerencsés feloldását, részükörli is a' legnagyobb készséggel akarnak mindazon eszközhöz nyulni, mellyek a' czélhoz vezetnek, a' fölterjesztésnek a' t. RR. által javasolt módjához azonban a' már előbbi üzenetökben bővebben kifejtett okoknál fogva nem járulhatván; szives bizodalommal felszólítandók volnának a' t. RR. miszerint a' m. FRR. egyesülési készségét viszonzni 's ezen tárgy fölterjesztését eszközölni sziveskedjenek. —

212d. orsz. ülés a' m. FRR. nál sept. 3kán 10 órakor. Az ülés megnyitván többrendű válaszüzenet olvastatott föl, mellyek közül a' városok elrendezésébeni 5dik, a' görög nemegy. ügyébeni 3dik, 's az áldásnak vagy házasságoktól megtagadása iránti szinte 3dik földi válaszüzenetek köziratra utasítottak; a' vallásos sérelmeknek mult országgyűlésről hátramaradt pontjai iránti 3dik, ugyszinte az unitar. iránti szinte 3dik földi válaszüzenetek megvizsgáltattak 's hitelesítették. Napirendre került ezután az orsz. sérelmek 's kívánatok 2dik és 3dik osztálya feletti észrevételek vitatása, melly alkalommal a' Horvátországot illető rendszeren előfordulni szokott észrevételek 's kívánatok ismét szönyegre kerültek. Tárgyalaték ezután a' Részek visszaesatlatását illető k. válasza tett rendi észrevételeket magában foglaló üzenet; hol, miután az elve nézve a' két tábla közt különbség nem létezik, várták ugyan a' m. FRR., hogy a' t. RR. kárhözható kifejezéseiktől elállottak volna, de azon tekintetből is, mivel a' „kormány“ kifejezés alatt csak a' dicasteriumok értetnek: a' teljes megegyezést tovább hátráltatni nem kívánják. Végre a' bányatörvény iránti 5dik üzenet fölolvása után a' teljes egyezés létrejött 's a' t. RR. nek röviden üzeneteni rendelkezett azon felszólítással, hogy a' fölírás minél előbb elküldetés alá szerkesztetni sziveskedjenek. Meghivatván erre ő cs. kir. Fens. a' Nádor a' t. RR. el egyes ülésbe, abban következő fölírások fölolvastattak, aláíratk 's bepecsételve ő Fels. kegyes színe elibe küldettek: az unitar.

ügyébeni fölrás és törv. javaslat; a' bányatörvényjavaslat az azt kísérő fölrással; azon sérelmek, melyek iránt a' két tábla közti egyezés létrejött; az 1836: 11. tcz. foganasítása iránt (a' jobbágyi telkeken lakó nemeseket illetve); a' pénzbeli kiegyenlítések iránt a' sérelmekből kiemelve 's külön fölterjesztve; Nassau által elkövetett kihágás iránti sérelem; Mátyás király könyvtára maradványainak visszaszerzése iránt. — Az ülés 3 órákor elosztott.

275d. ker. ülésb. sept. 3án elnökök és naplívívó az előbbieket, jegyzők: Szemere és Ghiczy. Mindenekelőtt a' RR-nek a' bányatörvény iránti 4dik üzenetét vétetett fel; az ebben foglalt javaslatokat a' RR. minden vitakoztatás nélkül elfogadták, 's a' ker. jegyző az 5ik üzenetet elkészítve fel is olvasta. Ezután a' napi rendre tűzött tárgy fölött ismét vita keletkezett, némelyek először a' zsidók polgárosítása iránt készített törvényjavaslatot, mások a' váltótörvényekben a' ker. választmány által tett javításokat kívánták fölvetetni; míg végre a' különböző vélemények szavazás utján a' nagy többségnek ez utóbbi mellett lett nyilatkozata által kiegyenlítették. A' választmányi munkát tanácskozásba vétele előtt V. m. követe, mint a' ker. választmány egyik tagja szólalt fel. „Azon küldöttség, ugymond, melyet a' váltótörvény javítása érdekében adandó javaslat végett a' RR. megbízni méltóztattak, 's melyhez a' kir. városok követei részéről Z. város követe Trefort Ágoston választatott, száraz egyszerűen terjesztvén elő a' tanácskozási tárgyat mai napra halasztott törv. javaslatot, engedjék meg a' RR., hogy én a' közhittel, tehát lehetne mondani hazánk becsületét oly annyira érdeklő tárgyban, a' szempontokat, melyekből a' küldöttség föladata tárgyat tekintette, lehető rövidséggel előterjeszthessem: hogy ha a' küldöttség nézetei magokban véve helyesek, azok a' RR. által is helyeseltetvén, törvénybe mehessenek; ha pedig hiányosak, alaptalanok: azokat helyesbék, czélirányosbakkal a' RR. mélyebb bölcsesége cserélje fel úgy, hogy azok győzessenek le azok által. Lehetlen volt a' küldöttségnek mindenek előtt arra nem ügyelni, hogy a' váltók, már eredetüknél, már természeti rendeltetésüknél fogva, de az egész mivel világgal gyakorlata szerint a' kereskedők számára hoztak be, azoknál a' pénzforgalomnak 's elküldés könnyítésének nélkülözhetlen eszközei, 's így ezekre nézve a' jótékonykodás minden áldásával bírván, az ezekkel üzlet lehetőleg könnyítendő; midőn más nem kereskedők mások is csak mellékesen 's kereskedők befolyása után használják ezeket kártékonyak nélkül; 's ha nem így: akkor az uzsora, pénzsaralások, ezer csalás, sőt valóságos rablások eszközeivé alacsonyoknak. A' váltóüzletet a' kereskedőkre nézve könnyíteni, fattyu sarjadékától pedig megtisztítani volt hát első föladása a' küldöttségnek. Hogy ennek elegendő legyen, háromféle szempontból kelle, úgy hívé, a' váltóüzletet tekinteni hazánkban. Hazánkban mondom, mert nekünk a' váltókat lehetetlen magyar szempontból nem tekinteni, mint hibáznék azon angol, kie' tárgyat honjára nézve az ottani körülmények szerint nem tekinteni. Első szempont a' közzégi, vagy, ha szabad mondani, közvéleményi szempont. A' közvélemény ugyanis nemcsak a' tanácsstermeken kívül, de valóságos utasítások adása által is nyilatkozott a' váltóüzlet jelen állása ellen. Sőt tulhevében e' vélemény a' helyesnél tovább ment, 's feledvén, hogy tökéletes semmi sincs, mert nem tökéletes, magát a' váltótörvény létezését állítá kártékonynak, 's a' hazára nézve is veszedelmesnek. Ez alaptalan. Mert nézzük csak meg, nem tagadhatni, a' váltók által elősegített bukások seregét és tapasztalni fogjuk, hogy azok leginkább a' váltótörvény behozatala előtt már üzött szerencsétlen speculációk, fellegrári tervezések, módon és mértéken túl terjedt fényezés, mások ideitlen majmolásának, 's honküli conjuncturák szüleményei. De épen, nehogy a' legszentebb intézet maga lényegében támadtassék meg: a' küldöttség úgy hitte, hogy annak kinövésit nyesegetni kell, hogy maga az életfa annál áldást tenyészitőbben virulhasson. Második szempont volt előttünk a' váltóüzlet törvénykezési vagy, ugyszólván, bírói oldala. És e' részben a' hiányokat bőven előnkbe terjeszték a' váltóbíróságoknak, 's különösen, hogy a' többi közül egyet említsek, a' váltófeltörvényszéknek szak- ismerettel teljes igen jeles tudósításai, melyeket, hogy egész kiterjedésben nem terjeszt elő a' küldöttség, oka csak az, mert kezei kötve valának a' RR. azon utasító meghagyása által, hogy egész új codificatiótul őrizkedjék. Nem vala hát más hátra, mint miket a' küldöttség, meg lehet, hibás, de jó szándéku meggyőződése szerint elfogadhatóknak, 's mi fő dolog, létesíthetőeknek vélt, azokat eladni, 's a' többiekre nézve a' — mundus se expediet — nem kielégítő, de csakugyan nem is alaptalan vigasz-

talással jelenleg beérvén, a' jövő törvényhozás további gondoskodására hagyni fel némelyeket. Harmadik 's a' mennyiben a' váltók, mint érintem, a' kereskedők 's nem mások kedviért léteznek, legfőbb tekintet volt a' küldöttség előtt, a' kereskedési szempont, és így a' váltótörvénynek a' kereskedésre nézve kedvezőbbé tétele, mit az által vélt eszközölhetőnek, hogy Kappel pesti nagykereskedőnek szakértő észrevételeit 's itt Pozsonyban is meghallgatott több nevezetes kereskedő előadásait a' kereskedőkönnyekre nézve, figyelembe vévén, mind azok egyszerűbb vezetését, mind a' könyvek törvényesítésére, ugymondott paraphrozására nézve, díj nevezetes leszállítását ajánlja. Mi már a' küldöttség eljárás módját illeti: mélyen érezve a' küldöttség a' t. RR. megbízása általi megfeszítettetése becsét 's az ezzel járó felelet terhét ehöz mérvén, mindent kívánt elkövetni, hogy javaslata töle kitelhető czélirányossággal történjék. 'S erre nézve mindenekelőtt a' küldöttség az 1840: 25. t. czikk minden rendelkezit szoros logikai rendszerbe állítá maga elibe 's így tekintvén azt, megvallom, hogy, ha codificatio lett volna feladásunk, némi, nem mondom jobb, de csakugyan egyszerűbb rendet javasolni semmit nem tartózkodtunk volna. E' mellett nem voltak ismeretlenek a' küldöttség előtt az e' tárgyban megjelent jeles munkák, Sardagna lovag projectumától kezdve, Császár, Fogarassy, Vághy, gróf Zichy és a' magyar váltótörvény szerzőjének Wildnernek munkái 's még azok is, mik hazánkban ez érdemben a' hirlapokban közöltettek, előttünk nem valának ismeretlenek. De ha ez eset lett volna is, a' váltótörvényszékek beküldött észrevételei, a' mi ismeretünk hiányit bőven pótolták. És még, hogy a' küldöttség javaslatában annál inkább bizhassók, egy ügyes váltóüggyvédnek Sonkinti észrevételeit is bírta a' választmány; e' mellett ide való több nagykereskedő megkéretett és kérdeztetett, 's csak ezek javasol nézetei után indultunk. A' kész szerkezet pedig a' magyar váltójog egyik legkitünőbb tekintélyével septemvir Vághy urral is közöltetvén, annak jóváhagyása után vannak illy formában előadva; kinek mind elméleti, mind gyakorlati váltójogi jártasságát igazságosan senki kétségbe nem vonhatja. De helyeslését nyerék ezek az itteni váltótörvényszék elnökének is, kivel a' szerkezet irásban is még azonkívül közöltetett, hogy az itteni váltójogászok által tehető bármely észrevétel figyelembe vehessünk. Ezek a' küldöttség nézeteinek garantái, melyeket a' RR. mennyiben fogadnak el, mint reményem, higgadt, de mindkét oldalról megvitást kívánó tanácskozásuk mutatja meg, egyebért nem eszedvén, mint, hogy e' nagy tárgyat kellő figyelemmel kísérni, 's iránta lehető legeztszerűbben rendelkezni méltóztassanak. Mert én tisztelem mindenki meggyőződését, senkit sérteni nem akarok; de magam részéről kimondom, hogy kivált most, miután már ama véradályok a' szegény adózó népre is rá estek, a' váltóüggyet jelen állásában hagyni, nemzeti öngyilkosság búne nélkül nem lehet. Ezeket általánosan, fentartván észrevételimnek pontonkint és illető helyeken leendő előadását. „Az utána szólt kárpátvidéki Sz. m. követe addig is, míg a' törv. javaslatot szakaszonként tanácskozás alá vevén, V. követe előadására bővebben felelhetne, arra figyelmeztetvén a' RR. ket, hogy mi most a' váltótörvényt nem újra codificálni, hanem a' tapasztalás által kifejtett hiányokon javítani akarunk, 's miután rövid négy évi folyamat e' törv. könyvnek nem elég idő arra, hogy ezen egész új intézkedés fölött, mely még az egész nemzet életébe át nem nem mehetett, annak hatása 's mindennemű következtetései fölött biztos itéletet hozhassunk: szóló tanácsosnak nem tartja, hogy abban sok és kivált olly lényeges változtatás történjék, mint a' korületi választmány javasolja. Hogy a' váltótörvények a' hitel emelték, erőt és életet adtak a' kereskedésnek 's új ösztönt a' szorgalomnak, azt V. követe sem tagadhatja; 's mi, kik mult országgyűlésen e' törvény alkotásában részt vettünk, nem hittük akkor is, hogy a' jótékony következtetéseket azonnal minden polg. teljes mértékben érezni fogja, nem gondoltuk, hogy a' külföld majd egyszerre előnti hazánkat pénzével 's a' kamatláb egyszerre szától háromra vagy négyre száll. Mindezekhez idő kell és kitűrnitadás. Kereskedést, szorgalmat a' törvény nem teremthet, a' törvény csak ennek akadályit hárítja el, és — különös tünemény — mintha, sajnálnók ezek elhárítását, mintha magunk sem akarnók, hogy hitelünk legyen, hogy Európa tükepenzeseivel, kik csak azóta tekintenek Magyarországra, érintkezésbe jöjünk: épen ezen törvénynek kevésbé pártoltatnak a' közvélemény által! Szóló nem állított népszerűtlenséget, azonban egyedül a' nemesség részéről fogadhatja el, mely közt több a' pénzkölcsönvevő, mint az, ki adhat, mely köztörvényink hiányai miatt fizetési kötelessége alól eddig

legalább annyiban bujhatott ki, hogy sokkal később fizetett mint magát leköté. De helyeselhetik é ezt V. és P. követei? A' hitelező és adós közti viszonyok elítélésében a' váltó és köztörvény közt elvileg semmi különbség nincs, mert mindenki kötelezettsége szerint kapja az itéletet; hanem a' váltótörvényszéki eljárás gyorsabb, szigorubb és olcsóbb: abban van az erő, mely az adós nemes előtt súlyosnak látszik, ki hiu fényezés, roszul számított gazdasági beruházások, pazarlással vitt gazdálkodás mellett eddig mások, azaz jégre vitt hitelezőji rovására kényelmesen élt, mert élete fogyatig őket ki nem fizette; most azonban azt tapasztalja, hogy adott szavát megtartani, a' kapott pénzt visszafizetni ő is köteles. Hazánk több 10 millió lakosai előtt a' váltótörvények nem népszerűtlének, sőt sokan azt hiszik, hogy a' corpus jurisban nincs annál jobb törvény, szóló pedig azt jövendő anyagi jobblétünk alapján tartja 's az említett népszerűtlenség természetes okát csak abban látja, hogy a' hazánkban forgó pénz igen nagy aránytalanságban van a' naponta növekedő szükségekkel, melyek kielégítésére vajmi keveset tett eddig a' törvényhozás, a' kerületi választmány jelen javaslata pedig a' váltóképesség megszorítása által még ezen keveset is meg akarja semmisíteni, holott a' váltóképességnek törvényinkben megállapított kiterjesztését szóló fentartandónak vélné, mind azért, mert hazánk lakosainak 's így a' nemességnek is ingó vagyona az által nagyobbítottik, mind azért, mert különben azon kulfő, mely keves számú tükepenzesink pénzét addig forgalomba kicserélte, elszáritatnék, vagyis azon egyedüli biztosíték, mely eddig a' kül és belföldi hitelezőket pénzök kiadására bírta, a' váltóképesség megszorításával által épen a' földbirtokosok rovására, kiknek hitelre legnagyobb szükségök van, veszendőbe menne. Tapasztalás igazolta, hogy a' külföldi befolyásokon kívül, az eddigi bukások nem a' váltóképesség kiterjesztésének, hanem inkább azon takarékosság hiányának tulajdoníthatók, mely nélkül gazdagokká soha sem válhatunk, tulajdoníthatók különösen hitelintézetek hiányának, melyek szükségét hazánkban, hol a' polgárok értéke jelen körülményink közt legnagyobb részben ingatlan birtokaikban fekszik, a' már nálunk is életre vergődött takarékpénztárak még inkább éreztetik, melyekből a' városi birtokosok és kereskedők 5 percentumra tükeket kapnak; adjunk a' nemesi birtoknak biztosítást és a' váltóképességet áldani fogja a' földbirtokos. Ha elmélet és tapasztalás azon meggyőződést szülhetné szólóban, hogy az uzsora, mint V. követe reméli, a' váltóképesség megszorítása által azonnal meg fog szünni, sőt ha csak azt hihetné is, hogy meg fog kevesedni, örömet egyetértene V. követével. Az élet azonban ki fogná nevetni ezen intézkedést, miután a' kerületi választmány javaslata szerint is magát mindenki mint üzér könnyen bejegyezetheti, mert nincs birtokos, a' ki gábnával, vagy borral, vagy barmokkal 'stb. nem kereskednék, az által a' szenvedő váltóképesség megszorítását kijátszhatja, miben ha a' bejegyzési szabályok módosítása akadályoztatnék is, minden kijátszhatásnak eleje még sem vétetnék, mert mindig fenmaradna az áru szerzési kötések lehetsége, melyeket a' ker. választmány is megtartani kíván. Ezzel pénzkölcsönre 's uzsorára igen tág kapu áll nyitva, a' mint V. követe nem tagadhatja, hogy a' váltótörvények megállapítása előtt is 60 percentumra pénzek kölcsönöztek, hamis kötelezvények koholtattak 's az eddigi nagyobb szerű figyelmet érdemlő bukások többnyire váltótörvény keletkezése előtt csinált adósság miatt következtek; álljon elő V. követe egy példával, mely azt bebizonyíthatná, hogy a' váltóképesség oka lett legyen a' bukásnak? szóló ellenben több példát számíthatna elő hogy a' váltóképesség bukástól mentette meg a' földbirtokost, kitől most a' váltóképességet elvenni a' lán könnyű leendő, de azt ha majd a' felállítandó hitelintézetek annak visszaállítását követelnék, visszaszerezni vajmi nehéz lesz! Mult országgyűlésen ezen tábla közlekedéssel vivot a' váltóképesség mellett; 's midőn az 1840. mart. 14. kelt k. k. válaszbán a' kormány által annak megszorítására figyelmeztettünk, a' roppant többség köv. szavakkal felelt (az illető felírás szavait felolvassa, országgyűlési irományok IV. kötet 3. és 4. lapján). Ha már most a' negyedik év előtt alkotott törvénytől álllanánk, mind a' nemzet törvényhozáiban helyezett bizodalmtól lerontanók, mind a' külföldieknek azon hiedelmét gerjesztenők, hogy hazánkban semmi, még a' törvény sem számíthat állandóságra. Ha vannak panaszok, ezek leginkább a' hamis váltók ellen emelkedtek 's e' tekintetben a' váltótörvényeket a' hamisítók és névkoholók, úgy az aláírást vakmerőn tagadók ellen szigorú büntetés meghatározásával kell kiegészíteni, mely minden csalás és hamisi-

tásnak legjobb ellenszere; nem is idegen szóló attól, hogy miután az 1840ki t. hozás célja nem egyes személyek, hanem a kereskedés érdekeinek előmozdítására volt irányozva 's tapasztalás azt bizonyítaná, hogy az eddig lefolyt váltóperek nevezetes része saját rendeletre kibocsátott váltókból eredtek, melyek tulajdonkép csak saját váltók vagyis olly kötelezvények, melyeket a törvény azon előítélet következtében, hogy azok kereskedési üzletekből származnak, egyedül a rendes kereskedőkre szorított — a saját rendeletre kibocsátott váltókat csupán a rendes kereskedőkre szorítani. De ezen megszorításon kívül a fenálló váltóképesség fentartani kívánván, a ker. választmány által javasolt törvények első 9 szakaszt el nem fogadhatja, melyek mindegyikére, midőn egyenkint tanácskozás alá kerülendnek, észrevételeit előadni, a többire nézve pedig szóló által szükségeseknek elismert javításokat általa formulázott cikkében előterjeszteni fogja; addig is a RRet arra kérve, hogy nézeteihez simulván, a fenálló v. törvények főelvét, hogy bármely országban 's bármely provinciai viszonyok közt változhatlan levén, az abból folyó törvényeknek szükségképen meg kell ez elvnek felelniök, hathatósan védeni méltóztassanak. Ezután B. m. ösz követe ugymond: nekem a váltói dolgokban igen kevés ismertségem van, mert még eddig istennek hála! váltót sem ki nem adtam sem el nem fogadtam; de én azt hiszem, miképen a váltótörvények legkevesb roszat sem árasztottak hazánkra, sőt ép ellenkezőleg kimondom, hogy én a váltótörvényekben a javasolt módosításokat nem pártolom. Felfogásom szerint, meddig a pénz egyes emberek tulajdona lesz, a felett rendelkezni, a kamatláb felett határozni 's a szabad használati kört, ha csaka a pénzforgást örökös zsbabasztás alá szorítani nem akarjuk, megszorítani nem lehet, mert a pénz nekem tulajdonom, úgy üzérkedhetem vele, mint akármely más árucikkkel, 's a kikölcsönzött pénzt mindenkinek hatalmában áll olly alakba ötenni, mint azt tudja, 's reá legnyereségesb; hijában tagadjuk, mi olcsó kamatu kölcsönt, ha csak valamely alapítványi pénztárhoz nem juthatunk, nem kapunk, 's habár a váltótörvényeket megszüntetnők is, az uszóraskodásnak legkisebb gát sem vettethetik, mert a kölcsönadó tud olly módot feltalálni, melly által őt uszóraskodásban senki sem képes elmarasztalni; a kamat drágasága tehát a váltótörvények mellett is fenmarad, olcsó kölcsönt pedig csak akkor nyeredünk, midőn hitelintézeteket fogunk fölállithatni, ezt pedig váltótörvények nélkül létesíteni nem lehet. — Ezek ellenében egy dunamegyei követ megemlíté, mikép a váltótörvény őtalma alatt, mert ez nem elég erős a vétkos családok megboszulására, felállott uszóraskodások a szegény tudatlan népet majd vég enyészetbe döntötték, mind e mellett azt tapasztaljuk, hogy hitelünket csökkentette, mert a váltók életbe jötte után történtek a legnagyobb kijátszások, melyeket máskor fenytő törvényekkel kellett volna megboszulni. Szóló akkép van meggyőződve, hogy a törv. hozásnak ügyelni kell a hiányok javításában, hogy a törvények, kivált a szegény népre kártékonyak ne legyenek; száz példával tudnék szolgálni, kik épen váltói családok által jöttek tönkre, mert eddig módja volt kit meg csaltak magát védelmezni, de most az sincs: annál fogva a váltóképességet csupán kereskedőkre, gyárosokra 's kézművesekre nézve kívánat megartatni, minthogy a váltó eredeti rendeltetésében a fizetés könnyítésére 's gyorsítására használtatott, a többiekre nézve pedig a szóbeli eljárást, mint mellyel a hitelfentartás szintugy eszközölhető, kívánta alkalmazni. Ezután T. m. követe elmondá, mikép senki sem tapasztalta jobban azon hiányokat, melyeket a váltótörvények okoztak mint ő, ki a váltótörvények készítésében segítség vala; ezzel azonban a jelen kérdés, a váltóképesség, legkisebb összefüggésben sincs, olly szorosán és ovatosan teljesíté feladatát a választmány, minden váltói codexet megtekintett, tapasztalt férfiak tanácsát használta, 's mindezek után a választmány legcélzzerűbbnek találta a váltóképességet általánosan mindenkire terjeszteni, mert akkor legkevesebb család törénthetik, midőn teljes szabadság engedtetik mindenkinek váltóüzletre, a szabad használat kizárja azon családokat, melyekre megszorítás esetében az uszóraskodót ingerlené; egyébiránt a kijátszást az emberi surlangos elme mindig előbb felfogja találni, mint arra korlátozásokat létesíthetni. Emlékeztetem ugymond a RRket a népéletben élő magyar közmondásra: „megholt Mátvás király oda az igazság,“ ennek törvénye pedig azt parancsolta, „quod quisque deobligat se, iudicium recipiat,“ hát mi ezt nem akarjuk fentartani, már nem igazságos Mátvás azon törvénye; vagy azt mondjuk, te nem birsz elég észszel, infamisnak declarálunk, mert ez mást

nem értelmez, midőn valakit eltiltunk attól, hogy nem kötelezheti magát úgy mint akarja; ha valaki gyermekét kalitkába zárja a veszélytől megóvtalmazandó, igaz ugyan semmi baja sem lesz, de eltörpül, elkorcsodik; midőn a sajtószabadság volt szőnyegen, annak pártolására hathatós szót emeltünk, azt állítottuk, hogy a sajtó okozta bajt, a sajtó maga legjobban orvoslandja, úgy van ez a váltóval is, családok bukások történnek mindig, ezeket elfojtani nem lehet, 's vajjon a legbotrányosabb bukások nem a váltó törvények előtt voltak é, ne ijedjünk vissza minden új intézvénytől, ne tartuk azt, hogy ha valamely új törvények jönek életbe, abból a házára rosz következik, ne kárhoztassuk az intézvényt a nélkül, hogy a bajt megvizsgáltuk, én nem a váltóképességben találok a hihát, hanem annak technikai rosz elrendezésében, ebben látom szükségét a javításnak; javítsuk az executionalis eljárást, 's hozzuk be erre nézve a megvényknél a szigorú manipulatiót stb. a baj bizonyosan orvosolva lesz; mert a mostani rendszer mellett szorítsuk bár egész Magyarországon mindenkire a váltóképességet, csak b. Sinának, Ullmannak 's még egy két nagy kereskedőnek engedjük meg, a confusio még is meg lesz; a szóbeli eljárás pedig sokkal sujtóbb mint a váltói. Ez előtt mintegy öt évvel mind felől hallatszott, hogy a hitelezőket szigorú törvényekkel kell őtalmazni, mert az adósok nagy családokat követnek el a hitelezőkön, mi által hazánkban a hitel veszedelmeztetik; most ezen kívánat egészen megfordult, már az adósokat akarják legyezni, mert az adós kötelezését teljesíteni nem képes, pedig mit használ, ha valaki váltót nem adhat, szóbeli eljárásra lett kötelezésnek nem teljesítése miatt megbukik; vagy azért akarjuk a váltóképességet megszorítani, hogy néhány aláírási hamisítás is történt, hiszen a kötelezvényeket szintugy meglehet hamisítani, ha az illy hamisításokat megszüntetni kívánjuk, legjobb lesz mondjuk ki, senkinek sem szabad írni, mert az ellenfél által felhozott okoskodások ide vezetnek. Szónok a váltóképességet mindenkire kiterjeszteni kívánta. A szólásban következett S. m. követe ugymond: nem akarva is eszembe ötlenek Horácznak ezen szavai „delicta juvenus non immeritus lues,“ mert a mit őseink a hitelezők irányában vétkeztek valaha, ugyan csak teljes mértékben kivasárolják rajtuk a hitelezők a váltótörvények segédelmével. Én magam is azt hiszem, hogy a váltótörvények, ha azok a szükséges előzvények után 's a hitelintézetekkel kapcsolatba állítottak volna fel, kétségtelesen megtermik mind azon üdvös eredményeket, melyekkel más országokat felvirágoztattak, de miután nálunk a tárgyban mint sok másban a pyramis kupját állítottuk föl gyenge póznákra előbb, hogy sem annak széles alapját megépítettük volna, természetes, hogy annak árnyékában most biztosan nem pihenhetünk, sőt súlya ránk nehezdedve elnyomással fenyeget naponkint; mert a váltói martialis igazság kiszolgáltatása, illy szegény országban, minden hitelintézet hiányában 's a közpolgári igazságszolgáltatás tökéletlensége mellett, hogy sokkal több kárt mint hasznót szült, még pedig a közre nézve értem, azt senki se tagadhatja; mert a tények eléggé beszélnek. Ugyan felvirágoztatta é kereskedésünket a váltórendszer; koránsem! hiszen minden töképezést a sokkal könnyebb, sokkal nyereségesb, 's már a váltótörvények által tökéletesen biztosított pénzvására csalt el 's őket pénztözséreké? hasznot pedig bizony semmit sem nyújtott a gazdának; mert a ki váltóra vett kölcsönrel akarja gazdaságát gyarapítani, az már csak előre készüljön el a csodó rára, melly rá nézve nem sokára meg fog kondulni; a gazdának nem váltóra vett drága pénzre van szüksége, hanem ollyan kölcsönre, mellyet olcsón, hosszú időre 's apró törlesztésre kap, ezt pedig a váltó nem nyújtja. De ha ezt mind tagadja valaki, azt csak meg kell engednie, hogy a mostani váltórendszer, a hamis váltók készítésére legtágasb tért nyújt, egy jól utánzótt aláírás, egy hamis tanu elegendő a váltóban kitett sommának megítélésére; 's ezt reményem is hogy azok, kik a mostani váltórend-

szert annyira dicsérik, helyeselni nem fogák, pedig hogy így van, a szomorú tapasztalás 's minden napi események bizonyítják. Egyébkint a váltókról felfogásom az, mikint azok, a kereskedés élénkítésére 's fizetésre kigondolt pótszerei a pénznek és azért szükség azokat olly szigorú martialis törvények alá venni; mert természetöknél fogva azokat, a megirt órában pénz tehetni okvetlen szükséges; mihelyt azonban a váltók ezen eredeti természetökből kivetkeztenek 's a polg. kölcsönöket kizorítva minden napi életbe lopóznak át, szükségkép kártékonyaknak kell lenniök; 's azért én 1) igen is a váltóképességet mindenek előtt, általában fejezvé ki magamat, a nem kereskedőkre nézve megszorítandóknak vélem, annyira minden esetre, hogy a hamis váltók kohlása nehezítették; 2) mihelyt a váltók betábláztatnak 's így a kereskedési életből a polgári életbe átmennek, szükséges, hogy természetöket vesztve rendes kötelezvényekké váljanak és azok sorában köztörvény utján pörölthessenek. Végre 3) hogy a hamisító, úgy mint a hamis pénzcsináló büntetessék. (Vége következik.)

212d. orsz. ülés a t. RRnél sept. 3kán a bányatörvénykönyv tárgyában készített 5dik üzenet felvétele után, mellyre a ker. határozat minden szó nélkül megtartott 's az azonnal a FRRhez átküldtetett, felolvasatott az unitar. ügyében átküldött 3dik üzenete a FRRnek, mellyben az egyezség megtörténtét tudatják 's a vallásbeli sulyok és sérelmek tárgyában átküldött 3dik üzenete a FRRnek. Azután az 1832/6. országgy. alkotott urbéri t. cikkkek némelly szakaszának felvilágosítására 's illetőleg bővítésére készített t. javaslatok kerültek elő. A nm. kir. személynök az országgy. végére figyelmezteté a RRet, e törvények ugymond hosszas tanácskozást igényelnek, 's az idő rövidsége miatt czélszerűbbnek találnám, ha ezen új tárgyat, a RR. mellőznék, 's az országgyűlés végnapjaiban a tanácskozást leginkább azon tárgyakra szorítanák, melyekre nézve már igen előre haladtunk; egyébiránt sem vélem jónak a törvények minduntalani változtatását, o z z e l csak a csendességet, a földesur és jobbágy közti nyugalmat, melly az 1836diki urbéri törvények következtében létre jött, ujra felzaklatnók; különben nem is vélem elkerülhetlen szükségesnek, mert ez által a jobbágyságra általánosan — egyeseket kivéve olly különös jótékonyág nem árasztatik; annál fogva ismételve felhívá a RRet ezen t. javaslatok el-mellőzésére. Mind a mellett azonban fölöttek a tanácskozás megkezdett. És az 1ső §ban foglalt 1ső rész 40 czimének eltörlése ellen a nemesi érdekek szűzen tartására számos nyilatkozat történt; némellyek az 1ső rész. 40. czime jótékonyágával nemcsak a férfi, hanem még a nőnemet is felruházni kívánták, 's a H. tanács azon eljárása ellen, hogy az a törvénynek egyedül a férfi ágra tett értelmezése által, a törvényt félre magyarázta, panaszt emelvén; egy két m. követ pedig a kibecsülhetést nem csak a belső hanem még a külső telekre is kiterjeszteni kívánta; de e két újabb kívánság teljesítenül maradt, még az utasítások folytában nyilatkozott megyei többség az 1ső rész 40dik czimét továbbra is fentartván, az 1. §. a kerül. megállapodás ellenére a szerkezetből kihagyatott. A határozat kimondása után M. tiszai megyei öszkövet a kibecsülhetetű jövedőre nem urbéri uton ohajta eszközöltetni, hanem a régi szokás megtartása mellett, mert ugymond urbéri uton a szegény nemesnek annyi költséget okoz, hogy a jobbágy sem ér annyit; de ezen kívánat viszhangra nem talált. A többi 2—6. §§ra, ugy a ső szabad árulhatás és a házaló kereskedés megongedése tárgyban készült üzenetekre észrevétel nem történt. Ezen t. javaslatok tárgyalása közben Szél Imre itélőmester által jelentetett, hogy a FRR. a bányatörvénykönyv tárgyában átküldött 5ik üzenetet elfogadták; és az egyezség megtörtént. Később pedig a RR. a FRRhez elegyesülésre hívtak, honnan az unitar vallás és a bányatörvénykönyv tárgyában a felirások és törvényjavaslatok ő Fels. elibe fölterjesztettek. —

213d. orsz. ülésb. a m. FRRnél sept. 4én 10 órak a tanácskozás tárgyai valának a pótlólagos sérelmek és kívánatokhoz tett rendi észrevételek, melyek nagyobb részben elfogadtatván, csak némellyöknél kértettek a t. Rendek, hogy kívánatuktól elállani sziveskedjenek, mint az annak idején a közlendő válaszüzenetből kiviláglandik. Felolvasatának ezután a tegnapi tárgyalat sérelmek körüli végzések válaszüzenetbe foglaltata, melly alkalommal a görög nemesies. népnevelése körül, mellyet a t. RR. botránykoztató állapotban levőnek állítottak, hosszabb 's némileg a fenforgó kérdésen túl vágó vitakozások támadtak; mellyeknél egy m. görög püspök ezen vádat alaptalannak állítván, annak

ismétlése
 nek lát
 lére a v
 nokokat,
 től eláll
 körüli t
 ugyszint
 olvasott
 sítás t
 megfele
 üzenet
 kir. Fer
 szállás
 válasz i
 együtt
 a' földi
 gróf. K
 nos gy
 Dávid
 Krassó
 plény
 Andrá
 vivó a
 tűzött
 honfű
 lóczy
 lalko
 tárgy
 terjes
 tatko
 mos
 na el
 lasz
 szól
 sel
 ha
 vála
 nák
 nek
 lye
 a v
 fel
 má
 dő
 ni.
 tol
 na
 m
 di
 k
 se
 a
 a
 n
 r

gondolatlan tett, 's többnyire onnan van, hogy a' dandy ducineája fejénekékihetésére pazarlott kincs vásárlásra jövedelme nem elég, 's a' könnyelmű pazar nagy uzorások karjaiba veti magát nem gondolván a' magas kamattal, csak arszlánkodását kielégíthesse; ha aztán az ilyen később bukik; lássa, érezze könnyelműségének gyümölcsét; mert a' váltót hasonlíthatni az orkához: azért ha ez néhány sindelyt leráz a' telőről, jótékony-ságát nem lehet tagadni, mert tisztítja a' levegőt 'sa't. Végre a' vita közösköztet illy kifejlése után azon kérdés tüzetvén szavazatra: vajjon a' váltóképesség a' benem-jegyzettekre megszorítások é vagy általánosan kiterjesztések, 26 megye 22 ellenében ez utóbbira szavazott; kisebbségben maradt megyék: Pozsony, Nyitra, Soprony, Nógrád, Vas, Liptó, Bars, Somogy, Győr, Veszprém, Fehér, Esztergom, Moson, Pest, Bács, Turóc, Sáros, Ung, Szabolcs, Gömör, Bereg és Torna. Ezután a' váltótörvények egyéb pontjai iránt a' módosítás fölött folyt a' tanácskozás; közülök lényegesebbek, melyekre nézve i. i. vita volt: hogy némelyek a' két évnél hosszabb időre kiadott váltólevelek erejét megszüntetni, 's mint közönséges közelelvényeket tekintetni kívánták, de kivánások szavazat utján 27 ellen 21 szóval el nem éretett. Továbbá némelyek kívánták, hogy a' betáblázás által a' váltó ereje fogyjon el, 's a' váltótörvénysszékek által adandó biztosíték egyedül az ingó javakra terjedhessen, mert, ugymond egy m. követ, ha ez megengedtetik, tovább is, az ingatlan értékre száraz közelelvény mellett történt hitel játszatik ki, annak kikerülésére pedig szükséges az ingó és ingatlan javak közt demarcationalis vonalt húzni. Ennek ellenében azonban megmutatott, hogy ez által a' váltó értéke fog megsemmisített, 's a' birtokos osztály váltóképessége, mely előbb meghatározott, kijátszatik; mert a' birtokos hitelt leginkább birtoka biztosítja, ingó vagyona csekélységéből vagy olyanból állván, mely iránt hiteles könyv nem vezetettik 's hitelt illy kétes állapotú ingóságára alapítan nem lehet. Erre nézve a' vitaközösköztetésének folyamán 27 szó többséggel 18 ellen abban állapodtak meg a' RR. hogy a' lejárat előtt betáblázott váltólevél csak arra nézve veszti el váltó erejét, kire a' váltó betáblázott, a' többiekre nézve azonban a' forgásban váltói tulajdonát megtartandja; a' biztosíték pedig, ha az az ingó vagyomból ki nem telnek, az ingatlan javakra nézve, csak annyiban terjesztessék ki, mennyire azt a' közönséges betáblázott közelelvények ki nem merítik.

27d. ker. ülésb. sept. 5kén. Elnökök jegyző és naplívó az előbbieket. A' tegnap megszakadt tárgya feletti tanácskozás folytatott. Az áruszállítási szerződésre nézve, melyből a' földbirtokosra legnagyobb haszon szorított háromolni, az áruszerzési oklevél, ha csak a' szerződésben ki nem köttetik, másra át nem ruházható. Továbbá a' váltói hamisítások 's egyéb csalások megállítására szigorú büntetések rendeltettek, ugy az eddigi eljárásra nézve is némely változtatások történtek.

214d. orsz. ülés a' m. FRRnél. tárnok ő excija elnöklése alatt, sept. 5kén déli egyedfél órakor. Hitelesítették a' városok elrendezési tárgyában szerkesztett 5dik földi választásúzenet; ezután a' részek visszacsatolása iránti 4dik földi választás felolvasatott és hitelesítették; utána a' katonai élelmezés iránti választásúzenet. Végre az orsz. sérelmek 's kívánatok tárgyában a' RR. 2dik üzenetére válaszoló második földi választásúzenet, valamint a' somogyisírelem iránti üzenet 's felirású javaslat tanácskozás alá kerülvén, a' szabadkereskedés tekintetéből felterjesztése nem akadályoztatott. Az ülés két óra felé elszorult.

Spanyolország.

A' kormány Marokko elleni követeléseik ezek: 1) pénz-kárpótlás; 2) halálos ítélet a' mazagrani helytartó ellen, kinek parancsára nyakaztatott le a' spanyol ügyviselő; 3) Ceuta táján 3 leguanyi tér átengedése; 4) spanyol lobogók üdvözlésekor a' marokkaiaknak le-

bocsátása. A' szultán az elsőre nem állt; a' két utolsó elfogadta; a' helytartó megbüntetését pedig rangfosztásra ohajtja módosítani. Mult napokban némi remegés fogta el Madridot, mert tudomásra jött, hogy a' királynék megérkezte előtt az anarchisták véres játékhoz akartak nyulni, mit csak a' hatóságok éber intézkedései fojtottak el. — Ezen sok öszszeesküvés bitang hirt a' kormány tisztviselőkhö kohlományinak 's rettegőtös taktikájának tartják a' mélyebb itéletűek. Az ország azon részeiben, hol csend uralkodik, anyagi javításokrul, ut-, csatornakészítésről kereskedési 's gyárvalalatokrul gondolkoznak. Igy például Cataloniában két vaspálya fog készülni, szint ilyen Madridból Alicanteig; komoly szándék vízvezetőt is létesíteni a' fővárosba; Barcelonában nagyszerű új színházat építenek, naponkint új meg új társaságok alakulnak hasznos intézetekre, 's a' halva fekvő tőkepenéket közhaszonnal kezdik életbe léptetni. A' pénzügy-tervező választmány beadá már jelentését, mit Burgos hajdani miniszter igen világos és tartalmas emlékiratával kir. jóváhagyás alá terjesztett. A' különféle 's negyvennél több fajú 's nevé adók előrlésén alapul az, mik helyett három általános adófaj behozatását javasolja; u. m. a' szilárdbirtok, kereskedés, ipar 's végre az élelmi cikkekre vetendő adót; továbbá a' hadsereg csökkentését, a' kormányzás egyszerűsését 's a' nyilvános adósság-csökkentéseket ajánlja. Egy tudósító alkotványkérdés körül következőleg elmélkedik. Az uralkodó terrorismus idejének le kell már valahára járni. Azon eszközök, miket ennek támogatására öszszeesküvés tervek kohlolása által naponkint feltaláltak, ide 's tova elkopott 's izetlen mesékül tartatnak, 's azok valósággal is; mert ha itt ott némi esemény tapasztalható legyen, még egyszer olly kisszerű, mesterséges bonczolgatások 's erőtetett fejtörések által borzasztóvá 's gyűlöletessé festik azt. Azon veszlármák, miket lázadás miatti félelem 's aggodás keleszt, valóságos ijesztési modorhoz illők, mik a' madridi őrség előtt is gyűlöletesek kezdenek lenni. Eleintén ugy rajzolák ennek a' dolgok állását, hogy sem katona, sem tiszt nincsenek bátorságban a' nyugtalan polgárok lázadási 's hüllenségei miatt. A' katonák azonban lassanként meggyőződtek ama suttagások alaptalan léte felől 's néhány tiszt megy örömet az éjjeli alaptalan felhárdatlata, de a' katonák közül egy sem hagyja el diszhelyét átkozódás nélkül, mely valóban nem a' madridi csöndes lakosok fejére hárul. Véleményem az, 's ismétlem százszor, hogy ha a' forradalom zabolálanságra nem fajult vala; a' polg. háboru nem lepte volna el a' baszk tartományokat; de ezen meggyőződésemben még sem hiszem, mikép a' nemzetnek új forradalomra lenne szüksége, hogy ismét az előbbi helyzetre vergődjék. Ez legbensőbb érzelmem 's lelkiismeretes gondolatom. Az országot nem szabad ellenforradalom veszélyeinek kitenni; 's ki ezt akarná, az vétke!

Anglia.

Alig érkezett meg a' mogadori események híre, más nap éjjel rendkívüli futár ment Parisba Aberdeen lordul fontos közleményekkel Guizothoz; mikben a' tisztes lord azt követelt, hogy a' Joinville hg által elfoglalt 's őrizettel megakott Mogador melletti szigetet tüstint oda hagyják; ellenkező esetre az illy körülmények közt szokott rendszabályokhoz nyuland az angol kabinet. Ujabb rendeletek következtében sept. 9. v. 10d. vala a' királyné Albert hggel együtt Windsorbul elutazandó, kirándulási helyül a' skót földet választva, hol részint tengeri kirándulások részint a' skót nemesség látogatása közt négy hetet szándék töltöni. Irlandot nem látogatják meg

ő fels. mert a' Standard szerint octob. 17d. várják a' francia királyt. — Aug. 21dik szentelteték fel a' leicesteri grófságban egy új cistercita-kolostor. Ezen rend első apátját Angliában 1129b. a' surreyi grófságban létesíték, 's már 1 Eduard alatt 64 háza volt. Említettük zárda helye regényes ugyan, de a' tájék természeténél fogva hideg 's a' föld terméketlen, de a' szerzetesek vas szorgalma gyümölcsözővé teendi azt.

Franciaország.

A' Journ. d. Débatsban a' chalconi érsek keserűn panaszkodik azon méltatlan bántalmak miatt, mikkel a' sandwichi szigetekenbeli angol methodista lelkészek a' kath. ténitőket illetik. Mi pedig Pritchardot illeti, ki elutasítását olly fájdalmas sérelemnek tekintti, ő maga 1836b. két ténitővel, kik a' gambiai szigeteken 's innen Taitiba jöttek, olly kegyetlenül bánt, hogy e' körülmény különböző hitvallásuk kedélyét is fölláztá; több napig tartatá ugyan őket zárva egy hajó legalsóbb üregében azon kised csolnakon, min Taitiból el kelle hurczoltatniok. A' Marquesas szigeteken pedig, mond tovább, 1838b. a' francia ténitőket kirabolták 's éltőket is többször veszélyezteték. — Az Isli melletti csatában elesetek: 4 tiszt, 23 altiszt 's közember; megsebesültek pedig: 10 tiszt 's 86 altiszt 's közember; a' csata négy óraig tartott. Eynard, Bugeaud segédje aug. 23d. érkezett Algirba; magával vivén a' szultáni hg pompás sátorát, melybe több fért száz személynél, arany- 's ezüsttel himezett ezüst rojtos selyem napernyőjét, melynek tetején ezüst világgömb foglal helyet; 18 selyem zászlót, aranyhímzetű arab folirásokkal 's köztük a' szent háboruét. Ez igen egyszerű, egészen fehér; 's veres betűkkel van írva rá: Az isten isten 's Mohammed prófétája. Győzzön a' szent had, ha istennek ugy tetszik. A' sátorok nagy részét a' francia katonák nadrágul használták föl, mire igen nagy szükség volt; miután négy hónapig bokrok és cserjék közt tanyáztak öltönytáruk tetemes kárára. A' hg sátorában talált irományok közt voltak atyjával váltott levelei is, ki többi közt ezeket írta: 'Ovakodj öszszekapni a' francziákkal 's ne bizzál fölötté embereink mostani buzgóságában. Ollyanok a' mai muselmanok mint kifáradt vón teve, mely ha egyszer lefekszik, többé föl nem kelthető. Eynard megérkezte utáni napon hozta Sully gözös azon magánytudósítást, hogy a' szultán már 400 lovas küldött — mint említők — Abdelkader elfogatására, kit is szerencsésen megcsipvén a' székvarosba hurczolták. Csak az a' kérdés: vajjon személyes bátorsága biztosításaért tette é ezt a' szultán, vagy hogy a' francziáknak elégtételt szerezzen! Annyi azonban való, hogy az isli melletti csata a' marokkaiakat rettegéssel tölté el. A' táborozást ez uttal bevégzetnek tekinthetni Bugeaudt sept. első napjaiban várják Algierba. A' marokkai sereg feloszlott, de vízihány miatt sem folytathatni a' hadi munkálatokat; hancm a' benszülőttek negédje 's vakbuzgalma már annyira higgadt, hogy nem egy hamar félhetni új ürügy-kereséstől; sőt az ország belső részeiben igen békés jelek mutatkoznak. — Aug. 26d. kelt kir. rendeletben egy katonai 's polgári tekintélyekből álló választmány nevezteték ki a' polyt. iskola szabályai 's egész bűnszerkezete átvizsgálására, mely működését már meg is kezdé. Hussein bey Mehemed Ali 3dik-, 's Ahmet bey Ibrahim legidősbő fia 18—20 évesek 30 előkelő családbeli növendékekkel e' napokban érkeztek Parisba; tartózkodásuk ideje öt évre van határozva, mely idő alatt együtt lakva tudományos ismereteiket gyarapítandják. Abdelkader elfogatása nem valósul.

ÉRTESÍTŐ.

Csődület.

Az akna-sugatagi tanítói és orgonistai állomás 150 ft. évi fizetéssel, 18 pozsonyi mérő buzával, 8 öl tüzi fával, továbbá 80 font sóval, 11 ft 12 kr rétpénzzel, írószerekre 6 ft. zenetanítás fejében 36 frttal mintegy 40 ftra felmenő iskola-pénzzel és lakházzal megürült, azok tehát kik ezen állomást megnyerni ohajtják, viseletök, eddigi szolgálatok, zenébeni jártasságuk, szükség tudományok és nyelvek feletti bizonyítványokkal ellátandó folyamodásokat folyó 1844dik évi sept. 18kág a' mármárosi kir. kamrai igazgatóságunk adják be. 1-3

Nemes Pestvármegye lovaskatonáji és hajduji számára 1844d. esztendőre kívántató ruházatoknak kiállítására szükséges szabó, gombkötő, himző, szücs, szjgyártó csizmadia, és kardcsináló munkák és az udvarháznál előforduló, ugyszint az

udvar világítására kívántató olaj kiszolgáltatása iránt közgyűlési rendelet következtében tartandó árlejtés határideje folyó évi sept. 29kén d. e. 10 órára tüzetvén ki, azok kik ezen kiszolgáltatásokban részt venni kívánának, az árlejtésre meghívatnak. Kelt Pesten septem. 5kén 1844. Nagy István főjegyző. 1-3

Hirdetvény.

A' diósgyőri kir. koronai uradalom részéről közhírré tétetik, hogy a' Kis-Győr helységében létező palaköbánya használata e' folyó év septem. 10kén Felső Győrben az illető uradalmi erdőtisztviség írószobájában tartandó nyilvános árverés utján bérbe fog kiadatni, mellynél fogva, ezen bányát bérbe kivenni szándékozók ezennel hivatalosak. 2-3

Pusztarészek haszonbérbe adása. Mélt. zsadányi és török sz. miklósi Almásy nemzetség Török Sz. Mik-

lósi uradalmához tartozó némely pusztarészek folyó évi septem. 28dik napján reggeli 10 órakor a' török sz. miklósi urasági háznál több esztendőre nyilvános árverés utján a' többet ígérőknek haszonbérbe fognak adatni, ugymint: a' Sz. Tamási pusztában két róta, egyik, melly 2382 holdbul álljövő 1845ki sz. Györgynaptól; másik melly 2489 holdbul áll, folyó évi sz. Mihály naptul; ugy a' Csefai pusztá, melly 5200 holdbul áll, ugyanjövő 1845ki szent György naptul fogva; mellyre a' kivenni szándékozók illető bánatpénzzel ellátva meghívatnak, a' szerződési pontok a' török sz. miklósi t. tartónál megláthatók. 2-3

Hirdetvény.

A' csákovai uradalom részéről ezennel közhírré tétetik: hogy a' csákovai, obádi 's petrományi korcsmáltatási jog a' kapcsolatban levő épületekkel és 19 holdra terjedő réttel folyó évi augusztus hó 12kén ismételt árverésen, az árverők hiányából

bérbe nem adathatván, ezen jogok leendő kibéreltetése végett, új árverési határidő folyó évi septem. hó 11kén akként tüzetelt ki: hogy akkoron, ha a' körülmények ugy javasolnák, ezen jogok részletesen is 6 egymásután folyó és 1844ki november 11ől számítandó évre haszonbérbe vétethessenek. Mindenesetre pedig a' bérleni kívánók bánatpénzzel ellátva bevaratnak. Kelt Csákovárt, aug. 15kén 1844. Zák József tiszttartó s. k. 2-3

Gubacs-eladás.

Méltóságos b. Sina György ur ő nagysága tek. ns somogymegyei simongáti uradalma tisztsége részéről közhírré tétetik, hogy a' gubacszedetés után az uradalomra esendő gubacs e' folyó év septem. 25kén árverés utján — sentartván a' méltóságos uraság helybenhagyását — el fog adatni. Kelt Simongáton augusztus 20kán 1844. 1-3